

Савез Срба у Румунији, Филозофски факултет Универзитета у Нишу, Главни и одговорни уредник проф. др Михај (Миља) Радан, Темишвар/Ниш 2015.

На иницијативу Савеза Срба у Румунији, Центра за научна истраживања и културу Срба у Румунији, а у сарадњи са Филозофским факултетом Универзитета у Нишу, 2015. године штампан је први број часописа *Исходишта*. Заправо, циљ је био покретање часописа у којем би се штампали научноистраживачки радови посвећени пре свега култури Срба у Румунији, а нешто шире и мултикултурности уопште.

Први број овога часописа технички је припремљен за штампу у Темишвару, а штампан је у организацији (и уз финансијску потпору) Филозофског факултета у Нишу. Тако је тај први број и практично обележио један нови вид сарадње ових двеју институција.

Оваквом, штампаном, виду сарадње претходио је Први међународни научни скуп *Материјална и духовна култура Срба у мултиетничким срединама и/или периферним областима*. Скуп је одржан 2014. године на Филолошком, историјском и теолошком факултету Западног универзитета у Темишвару. Иницијатор овога скупа је *Центар за научна истраживања и културу Срба у Румунији* при Савезу Срба у Румунији. Они су и покретачи часописа *Исходишта*, а циљ им је штампање радова који се баве истраживањем духовне и материјалне културне баштине Срба из румунског дела Баната и других енклава у Румунији.

Научни скуп је одржан поводом три јубилеја: седамдесет година од оснивања Западног универзитета у Темишвару, 190 година од рођења Бранка Радичевића и 170 година од смрти Вука Караџића. У сурорганизацији са Западним универзитетом у Темишвару (Студијски програм српски и хрватски језик и књижевност) и Филозофским факултетом Универзитета у Нишу скуп је осмишљен као први у низу на којима ће бити презентовани резултати истраживања српског културног блага у периферним српским језичким областима, какав је Банат, са мултиетничком и мултиконфесионалном структуром становништва.

Први број *Исходишта* окупио је еминентне стручњаке из Румуније, Србије, Црне Горе, Републике Српске, Чешке, Немачке и Русије. Били су то представници реномираних научних институција: Института за српски језик САНУ, Етнографског института САНУ, Балканолошког института САНУ, Академије наука и умјетности Републике Српске, као и бројних факултета из разних земаља.

У часопису су на нешто више од 500 страна штампана 42 рада са 45 аутора (четири рада је у коауторству). Будући да је тема скупа доста широко постављена и да радови припадају различитим тематским

¹ Часопис *ИСХОДИШТА*, број 1, главни и одговорни уредник проф. др Михај (Миља) Радан, издавачи: Савез Срба у Румунији, Филозофски факултет Универзитета у Нишу, Темишвар/Ниш 2015.

целинама, радови у часопису поређани су по азбучном редоследу презимена аутора, а нису груписани по тематским областима.

Увидом у садржину објављених радова, може се константовати да су они из области науке о језику, науке о књижевности, социологије, етнологије и историје.

Радови су писани на српском, румунском, македонском, италијанском и енглеском језику.

Најбројнији су радови у којима се обрађује језичка проблематика. Грађа за те радове узимана је из веома различитих извора.

Правописном страном темишварског часописа *Наша реч* позабавио се Вељко Брборић у раду *Правописне одлике недељника **Наша реч***, указујући на неке правописне специфичности и недоследности.

Језичком интерференцијом на грађи из народних говора различитих српских крајева баве се: Гордана Драгин у раду *Говори у сливу Студенице на тремеђи српских дијалеката (фонетске особине)*, Софија Милорадовић у раду *Српски периферни говори – међујезички утицаји и балканистички процеси*, Радивоје Младеновић у раду *Аорист и имперфекат у говорима метохијско-косовског и северношарпланинског ареала*, Михај Радан у раду *Последице контакта и/или српско (карашевско)-румунског суживота огледане у говорима Румуна из Алмашке долине (Банат)* и Слободан Реметић у раду *Језичка и дијалекатска интерференција и вера*. Све ове радове обједињује поуздана грађа из народних говора којом је документована језичка и/или дијалекатска интерференција, чиме је дат драгоцен допринос лингвистичкој контактологији.

Двоје аутора узели су писане изворе као грађу за анализу. То су: Жарко Бошњаковић, *Творба футура I у два писана идиолекта: из Ченеја (код Темишвара) и Плочице (код Ковина)* и Рајна Драгићевић, *О животу и језику Срба у Хабзбуршкој монархији крајем 18. века на основу једног речника*, чиме је дат допринос проучавању нестандардног писаног језика, односно показано је како један речник из старијег периода може бити извор бројних и драгоцених података о носиоцима идиома на којем је речник писан.

Три рада: Снежане Гудурић, *Неке недоумице везане за начела адаптације француских властитих имена у српском*, Марине Јањић, *Редистрибуција консонантских група унутар нових англицизама у српском језику* и Кристине Сикое, *Imprimuturi de origine Sarba in literature dialectala Banateana (Српске позајмљенице у банатској дијалекатској књижевности)*, тичу се утицаја страних језика на српски (и обрнуто), тј. прилагођавања речи из једног језика и њихово укључивање у други језички систем, што представља тему веома актуелну у овом тренутку, мада, историјски посматрано, она карактерише и сваки други историјски период.

Лексикологији припадају радови: Надежде Јовић, *О неким народним медицинским терминима страног порекла у говорима југоисточне Србије*, Бранкице Марковић, *Из виноградарске лексике Баната*, Драгане Радовановић, *Свадбена лексика у Банату* и Ирене Цветковић Теофиловић, *Изрази за мере у путопису Андреја Петковића*

из 1734. године. Сачињени на разноврсној грађи, ови радови доносе бројне драгоцене податке, језичке, али и многе друге.

Прилог српској ономастици чине радови Живе Милина, *Породични надимци Срба у Банатској Црној Гори. Ономатолошки прилог (XX век)* и Марије Ђинђић, *Епитафи на саборном гробљу у Сентандреји као важан извор за антропонимијска проучавања*. Посебно је драгоцена грађа у овим радовима и она даје могућност наставка истраживања у овој области, тј. показује да је ово богат извор за истраживања у разним правцима.

На грађи из књижевних дела извршена је језичка анализа у радовима Јордане Марковић, *Језик Сремечвих јунака као одраз мултикултуралности*, Видана Николића и Милке Николић, *Стилистичка функција дијалектизама у роману „Време кокошки“ Добрила Ненадића* и Срете Танасића, *Сеобе Милоша Црњанског: на путу између стварног и жељеног – један могући језички аспект*, чиме је још једном показано да су књижевност и језик међусобно повезани до те мере да се готово не могу посматрати одвојено.

Науци о књижевности припадају радови Мирјане Бојанић-Ћирковић и Јелене Младеновић *Болница као просторни ратни топос у романима Крила Станислава Кракова и Дневник о Чарнојевићу Милоша Црњанског*, Миреле Бончее и Рамоне Малице *L'esperienza della guerra i e suoi riflessi nella letteratura e nel cinema italiano odierno*, Славомира Гвозденовића, *Српска поезија у Румунији и њени односи са моденом поезијом у Србији, понаособ са поезијом Васка Поне*, Горана Максимовића, *Однос „периферије“ и „центра“ у српској књижевности 18. и 19. вијека*, Рамоне Малице и Миреле Бончее, *Sub lupa hermeneuticii: Adam Puslojić. O Encercare asupra 175 de vieți din cartea morților (Под дупом херменеутике: Адам Пуслојић. Један покушај у вези са 175 живота из Књиге мртвих)*, Октавије Неделку, *Слика војника између дефетизма и патриотизма код Милоша Црњанског и Ливијуа Ребреануа*, Драгане Тодоресков, *Путописи и есеји Анке Гођевац Субботић*, Лидије Чолевић, *Фрагментарни идентитет Данила Киша* и Драгане Вукићевић, *Књижевност и етнологија – интердисциплинарне везе на примерима реалистичких писаца*. У тим радовима нашли су место бројни писци и њихова дела. У неким је посматрана тема обрађена паралелно на примеру два писца, тј. два дела.

Павел Крејчи приказао је положај србистике у Брну, насловивши ту своју анализу као *Србистика у оквиру јужнословенских филологија и балканистике на универзитету у Брну – прошлост, садашњост и будућност*, одакле се може наслутити и позиција србистике на другим универзитетима у свету.

Један део радова тиче се етнолингвистике, тј. антрополингвистике. Такви су следећи радови: Милина Ивановић Баришић, *Календарски празници код Срба у Румунији*, Јаворка Марков Јоргован, *„Лебац је божје лице“ (обредни хлеб и жито код поморшких Срба)*, Николае Марков, (H)Ala(X)ала демон на лошто време, *характерен за славјинската етническа група на Сирбите, Билгарите и Македонци-те*, Миљана-Радмила Радан Ускату, *Погребна церемонија код Кара-*

шевака и Срба. Неколико сличности и разлике, Душан Дрљача, *Hora (kolo) sarbo/romana din Carpati si extinderea ei in departari* (Српско/румунско коло у Карпатима и његово даље ширење), Ивица Тодоровић, *Српске етнокултурне границе и савремена преиспитивања народних представа о пореклу – старе истине и изазови*, Светлана Ђирковић, *Истраживања српских заједница у жупанији Арад у Румунији: антрополошколингвистичка анализа наратива о прављењу* и Марија Френциу, *Ipostave ale sfinteniei poporului Sarb (Ипостазе светости српског народа)*. У овим радовима налазе се драгоцени подаци и описи у вези са обичајима и веровањима српског живља, али и свих оних са којима је тај живаљ долазио у додир и на које је утицао или од којих је утицаје попримао. Овакви подаци су посебно значајни ако се има у виду чињеница да се у савременом друштву нагло губе и традиционални обичаји и традиционална веровања Срба у свим крајевима.

О кретању становништва у прошлости, али и његовом положају у овом тренутку говори се у радовима: Саше Јашина, *Српско средњовековно племство у Банату*, Милана Мицића, *Померање становништва Ченеја услед процеса разграничења ка југословенском Банату (1921–1923)* и Љубише Митровића, *Дијаспора и мањине као мост и актери сарадње међу народима у ери глобализованог света*. Овоме списку ваља додати и рад о богумилству, аутора Калина Тимока, *Vogomil graves in Banat and Danube Derdar area*.

Овај веома обиман зборник окупио је бројне стручњаке из разних научних области и из разних научних и наставно-научних установа. Теме које су у својим радовима обрадили доста су разноврсне, те се показало да је мултикултуралност захвалан и богат извор за бројна истраживања. Обрађене теме засноване су на богатој грађи, преузетој из писаних извора или пак донетој са терена. Та грађа је анализирана уз употребу богате научне апаратуре. Валидни закључци до којих се тим путем дошло драгоцени су као подаци, али и као инспирација за наставак истраживања у овој области.

Јордана Марковић